

BARBAROS FRANSA'DA

Kapdân-ı Derya Barbaros Hayreddin Paşa, son deniz seferine çıkmak üzere 28 Mayıs 1543'te İstanbul'dan ayrıldı. Kumanda ettiği Türk Donanmada 154 parça savaş gemisi vardı. Seferin hedefi, Fransa'ya yardım etmek, bu devletin İmparator Şarlken tarafından yutulmasını önlemektir.

Barbaros, İtalya ile Sicilya'yı ayıran Messina Boğazı'nı geçerken, boğazın iki kıyısındaki Messina ve Reggio şehirlerini zaptetti. Sonra kuzey-batıya doğru İtalya kıyılarına takip ederek ilerledi. Napoli ile Roma arasındaki Gaeta şehrini aldı. Roma'nın 15 kilometre ötesinde, Tiber ırmağı ağzında bir liman olan Ostia'da demirledi. Roma'yı almak istiyordu. Fakat Türk Donanması'ndaki Fransız elçisi Polin, Barbaros'un ayaklarına kapanarak bu işten vazgeçmesini diledi. Fransa, Türkler Roma'ya girerse bütün Hıristiyan âleminin nefretini üzerine çekeceğinden korkuyordu. Barbaros, şehrin işgalinden vazgeçti. Ostia ve çevredeki şehirlerin halkı, Türk denizcilerine yiyecek, içecek hediye ederek dostluk gösterdiler.

Türk Donanması, on bir temmuzda Fransa'nın Tulon limanına vardı. Burada birkaç gün kalıp hareket etti. Ayın 20. günü Marsilya limanına girdi 44 parçalık Fransa Donanması buradaydı. Direklerine Türk bayrağı çekip toplarını ateşleyerek Türk Donanmasını selâmladı. Barbaros, Fransa'da ve Avrupa'da hâlâ eskisi gibi "Cezâyir kralı" diye anılıyordu. Onun için bir krala yapılan törenle karşılandı. Fransa Hanedanı'ndan bir prens olan Angen Dukası, Kral I. François namına Barbaros'u karşılayıp: "hoş geldiniz!" dedi. Türk donanmasını ve levendlerini görmek için, bütün Kot Dazür halkı kıyılara dökülmüştü. 21 Temmuzda Barbaros, büyük törenle, yanında amiralleri olduğu halde Marsüya'ya çıktı. Şerefine verilen ziyafetten sonra, başardasına döndü.

Türk Donanması, Marsilya'da 16 gün kaldı. Levendler, şehri ve çevresini gezdiler. 5 Ağustosta, Sultan Süleyman da Estergon'u fethetmişti. Barbaros Marsilya'dan Tulon'a hareket etti. 10 ağustosta Müttelik Donanma Tulon'a girdiği gün, Kanunî Sultan Süleyman da Estergon'u fethetmişti. Barbaros, o zaman Şarlken'in himayesinde olan Nis şehrini alarak Fransa'ya vermek istiyordu. Türk Kapdân-ı Deryası, Nis'in etrafına çepçevre tabyalar yaptırıp hendekler kazdırdı. Böyle şeylerin bu derecede sür'atle yapılabileceğine inanmayan Fransızlar, hayret içinde kaldılar. Şehir 20 ağustosta teslim oldu. Barbaros Hayreddin Paşa, Nis'in anahtarlarını, Kanunî Sultan Süleyman adına kabul etti. Anahtarları sıman şehrin valisi, Nis'in affedilmesi ricasında bulundu. Şehir kendiliğinden teslim olduğu için Barbaros, bu isteği kabûl etti. Nis'i Fransızlara bırakıp ayrıldı. Ancak Türkler çekildikten sonra Fransızlar, şehri dehşetli şekilde yağma ettiler. Kot Dazür'ün incisi olan bu şehrin fethi, Türklere 100 şehide mal olmuştu.

Bundan sonra Kot Dazür limanlarını dolaşan Türk Donanması, kışı geçirmek üzere Tulon limanına girdi. Fransa kralı I. François, şehri ve çevresini geçici olarak Türklere bırakmıştı. 16 Eylül 1543'te, Tulon ve çevresinin, Türk Donanması Fransa'da kaldıkça Türk hâkimiyetinde olacağını bildiren andlaşma imza edildi. Şehre Türk bayrakları çekildi. Beş vakit ezan okunmaya başladı. Şehir ve çevresi, o yılki vergilerini Türk tahsildarlarına ödediler. Bu olayın hâtırasını yaşatmak için sonradan Fransızlar, Tulon Belediye Sarayı'na, Türk Donanmasının limanlarında gösteren bir tablo yaptırıp astılar. Tablonun berinde bir Fransız şairinin bu münasebetle yazdığı şiir vardı. Bu şiirin son iki mısramında şöyle deniyordu: "Bu gördüğünüz, hepimizin imdadına gelmiş olan Barbaros ve ordusudur".

Türkler, Tulon'da 8 ay kaldılar. Bu müddet içinde Barbaros-zâde Haşan Reis ve Sâlih Reis gibi en değerli Türk amiralleri, İspanya ve İtalya kıyıların bombardıman ettiler. Zaten Türk Donanması'nın, başında Barbaros gibi bir şahsiyet olduğu halde Tulon'da üslenip kışlaması, imparator Şarlken'e en acı günlerini yaşatmıştı, ikinci bir Preveze macerasına hevesli görünmeyen düşman donanmasından iz yoktu.

Barbaros'un Fransa seferine katılan büyük Türk bilgini Matrakçı Nasûh'un bizzat yaptığı minyatürler, bugün elimizdedir. Nasûh, bu minyatürleri Fransız limanlarına bir Türk gemisinden bakarak yapmıştır. Fransız tarihçisi Madam Jeanne La-roche bu minyatürlerin, Fransız limanlarının XVI. asır ortalarındaki topografyasını bütün teferruatıyla dikkate değer bir doğrulukla aksettirdiğini yazmaktadır. Marsilya, Tulon, Nis, Antib gibi şehirler, limanlarında yatan Türk Donanması ile beraber, zarif çizgiler ve parlak renklerle gösterilmiştir. Matrakçı Nasûh, matematikçi, coğrafyacı, asker, silâh uzmanı, ressam, büyük bir şahsiyetti. Denizi, gümüş ve gökleri altın yaldızla boyamıştır. Yeşil, mavi, pembe renklerdeki dağların dalgalı âhengi çok cazip görünmektedir. Evlerin kırmızı kiremit damlan, kiliselerin maviye boyanmış çan kuleleri arasına serpiştirilmiştir.

Matrakçı Nasûh, kısmen manzum, kısmen mensûr olarak, Türk Donanmasının Fransa seferini de anlatıyor. Fransız limanlarının Türk gemileriyle uçsuz bucaksız bir lâle tarlasına benzediğini yazıyor. Al renge ve yaldıza boğulmuş Türk bayrakları ve sancakları hatırlanırsa, yazarın benzetmesinin güzelliği anlaşılır. O zaman Tulon, 5.000 nüfuslu küçük bir limandı. Türk Donanmasındaysa, forsalar dışında 29.440 kişi vardı. Bu nüfus, bir yıl için, Tulon'daki Fransızları azınlıkta bıraktı. Fakat levendlerin çoğu gemilerinde kalıyorlardı. Fransız halkı, Türk idaresinin getirdiği yeniliklerden çok memnundu. En küçük bir zabıta olayının geçmediği bu bir yıl içinde Tulon ve çevresinde, tam bir huzur ve sükûnet hüküm sürdü.

Fransa'nın mütefekkir tarihçi ve coğrafyacısı Grenard, Türklerin Fransa seferiyle, Türk haşmetinin zirvesine çıktığını, Tulon'un küçük bir İstanbul olduğunu, Şarlken'in cihan ölçüsündeki strateji alanını Kanunî Sultan Süleyman'a bıraktığını yazar.

Türk donanması, 1544 yılı Nisan ayında Tulon'dan ayrıldı. Bir yıl üç ay süren bir seferden sonra İstanbul'a döndü. İstanbullular, donanmalarını seyretmek için sahillere yığılmışlardı. Bu, 72 yaşlarında bulunan Barboros Hayreddin Paşa'nın denizlerde geçen hayatının son seferi oldu. Artık yeni bir sefere çıkamadı. İstanbul'a döndükten iki yıl sonra ölecek şan ve şeref içinde geçen hayatını tamamladı.

Kaynak: Yılmaz Öztuna, Türk Tarihinden Yapraklar, MEB, İstanbul, 1989. S. 177-181